

LEERPLAN
SECUNDAIR ONDERWIJS

Host
7de leerjaar
VII-Hos

BRUSSEL

D/2025/13.758/045

Versie januari 2025

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen of over structuuronderdelen heen. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel wordt voorgesteld. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **belooftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, en flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is **differentiëren** van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren.

Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrenge biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeeld, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is

bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft o.a. de beginsituatie en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen o.a. inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw en aandachtspunten aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen, de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan. Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een wenk 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting is vereist om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben. De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen zijn gerelateerd aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen, doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties of andere doelen die in regelgeving vastliggen.

2 Situering

2.1 Beginsituatie

De volgende studierichting in de derde graad is een logische vooropleiding voor de studierichting Host: Onthaal en recreatie 3de graad.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op doelen die leiden naar de beroepskwalificatie host.

Het leerplan is gericht op 18 lessen en is bestemd voor de studierichting Host.

De duurtijd van die studierichting bedraagt twee semesters.

Het geheel van de vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Host en het vormingsconcept

Het leerplan Host is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op de talige, sociale, culturele en levensbeschouwelijke vorming. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid, gastvrijheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid maken er inherent deel van uit.

Talige vorming

Taalonderwijs verrijkt de interculturele vorming van een leerling. Taal is nodig om greep te krijgen op de eigen omgeving. Maar taal biedt ook kansen om de meertalige en veelzijdige wereld om ons heen op een gastvrije wijze te verbeelden en te ontsluiten.

Vorming in talen versterkt leerlingen in de kennis en het gebruik van de eigen taal en van andere talen. Ze worden daardoor communicatief vaardiger: ze kunnen zich niet enkel correct uitdrukken, maar ze leren ook hoe op een gepaste manier te communiceren, zowel in een formele als informele context, mondeling en schriftelijk. Om zelf creatief met diverse situaties om te gaan, is het van belang dat leerlingen verbeeldend denken en handelen. (**Gastvrijheid en verbeelding**)

Sociale vorming

Het ontwikkelen van communicatieve en relationele aspecten van vorming is van groot belang. Leerlingen leren op een gepaste manier meertalig om te gaan met gesprekspartners.

De contacten met bezoekers kunnen van zeer diverse aard zijn, waarbij men zich telkens moet kunnen aanpassen. Respect voor degene tot wie men zich richt, is cruciaal voor het succes van de opdracht.

Wanneer klanten zich begrepen voelen, zullen ze openstaan voor voorstellen en initiatieven.

Klantvriendelijkheid is cruciaal in deze sector: de bezoeker is vaak in een sfeer van vrije tijd, is daar blij mee, en wil dat niet laten belemmeren door negatieve factoren. Bezoekers kunnen ook vanuit een zakelijke context klantvriendelijk worden benaderd. Het zoeken naar een evenwicht tussen het groepsbelang en het individuele belang is belangrijk. (**Gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid**)

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen de mogelijkheid om cultuur (in brede zin) te verkennen en te begrijpen.

Leerlingen leren de wereld kennen in zijn multiculturele diversiteit. Ze komen in contact met diverse bevolkingsgroepen zowel bij inkomend toerisme (toeristen vanuit de hele wereld komen naar België) als op de bestemmingen waar men met de lokale culturen en gebruiken wordt geconfronteerd.

Vanuit de diverse interesses van bezoekers komt men eveneens in contact met artistieke uitingen op de verschillende bestemmingen.

Toeristische activiteiten betekenen ongetwijfeld een verrijking voor de bezoekers. Als dat negatieve effecten creëert voor de mens en het milieu, dan moet er naar alternatieven worden gezocht. Er zal steeds worden stilgestaan bij de ecologische gevolgen, maar ook bij de impact die toerisme heeft op de bezochte plaatsen en mensen. (**Duurzaamheid en rechtvaardigheid**)

Levensbeschouwelijke vorming

Levensbeschouwelijke vorming geeft leerlingen de tijd en de ruimte om te zoeken naar wie ze zijn en wat ze zullen worden. Leerlingen maken voortdurend (ethische) keuzes. Vanuit de dialoog met de eigen leefwereld, de diverse samenleving en het christelijk geloof, geven leerlingen hun levensbeschouwelijke identiteit vorm. De zeven wegwijzers bieden hen daarbij inspiratie: uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, duurzaamheid, verbeelding en generositeit.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Zinrijk en geïnspireerd: een levensbeschouwelijke en ethische gevoeligheid ontwikkelen

Leerlingen ontwikkelen een eigen kijk op mens, wereld en samenleving vanuit een levensbeschouwelijke inspiratie. Ze worden gevoelig voor wat betekenisvol is. Ze reflecteren over wat in hun eigen leven goed en minder goed loopt. Ze herkennen in concrete of beroepsgerichte ervaringen motieven en argumenten die hen uitnodigen en stimuleren om moreel te handelen. Ze leren openstaan voor de diepere dimensies van het leven en leren. Ze staan ook open voor levensbeschouwelijke keuzes van anderen en gaan daarover in dialoog.

Bezoekers van beurzen en evenementen informeren en adviseren

Mensen zijn op zoek naar antwoorden op hun vragen op kleine en grote beurzen en evenementen. De informatie die wordt gegeven, kan zowel op binnenlands, inkomend als uitgaand [toerisme](#) betrekking hebben als op bedrijfsgebonden info uit diverse sectoren. Enerzijds kan vanuit diverse organisaties aanbodgestuurde informatie worden gegeven, anderzijds kunnen de bezoekers er terecht met hun individuele vragen. Diverse doelgroepen hebben uiteenlopende vragen en interesses. Om te kunnen ingaan op vragen is kennis vereist, alsook informatie over de organisatie waarvoor men werkt. Dat kan binnen verschillende sectoren. Er is aandacht voor sociale en communicatieve vaardigheden.

Bezoekers begeleiden en adviseren op een toeristische bestemming

Om goed te functioneren als host op een bestemming is het noodzakelijk dat men die bestemming ook voldoende kent. Daarom verdiepen de leerlingen zich in het aanbod van hun werkgever op de bestemming en in het lokale aanbod. Leerlingen krijgen tools om dat op efficiënte wijze te verwerven. Het onthalen en begeleiden van bezoekers vergt vlotte sociale en communicatieve vaardigheden. Leerlingen leren hoe ze een presentatie kunnen maken en hoe ze een groep begeleiden. Ze kunnen ook helpen bij het oplossen van problemen ter plaatse.

Organisatorische en administratieve handelingen uitvoeren binnen de toeristisch-recreatieve context

De leerlingen leren hoe ze gegevens kunnen registreren en rapporteren. Daarvoor gebruiken ze de nodige documenten op een correcte en verantwoorde manier. Ze organiseren de onthaalruimte vanuit verschillende concepten. Het organiseren van de praktische aspecten van een excursie zal de leerlingen doen stilstaan bij de complexiteit van een dergelijke opdracht.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.3 Opbouw

- Generieke competenties
- Onthaal en informatie
- Commercieel en organisatorisch
- Een pakket voor een excursie samenstellen
- Begeleiden
- Internationaal werken

3.4 Beginsituatie

Vanuit de logische vooropleiding Onthaal en recreatie zijn de volgende leerplanitems in de 3de graad al verworven:

- registratie van activiteitengegevens;
- organisatie van een onthaalruimte;
- opstellen van informatieborden en displays;
- ontvangen en informeren van bezoekers binnen de eigen organisatie;
- inzicht in diverse doelgroepen;
- verkoop van diensten of producten;
- begeleiden van bezoekers naar een locatie.

Voor leerlingen uit andere vooropleidingen geldt dat die inhouden extra aandacht vergen.

3.5 Aandachtspunten

Context

De leerlingen krijgen een opleiding die zowel gericht is op beurzen en evenementen als op het ondersteunen van toeristen op toeristische bestemmingen. Ze kunnen de toeristen informeren, adviseren en helpen bij moeilijkheden op de toeristische bestemmingen in binnen- en buitenland. Ze stellen excursies voor en verkopen die vanuit de commerciële doelstellingen van de organisatie waarvoor ze werken. Voor evenementen en beurzen vervullen ze assisterende taken bij de voorbereiding, opbouw en uitvoering ervan.

In dit leerplan gebruiken we termen als bezoekers, gasten, toeristen, recreanten. Het gebruik is sterk afhankelijk van de organisatie waarvoor men werkt en van de context. Ook bij de term 'klantvriendelijkheid' wordt de term 'klant' ruim gezien.

Een aantal contexten kwam al (ruim) aan bod in de derde graad (zie ook beginsituatie). In het zevende leerjaar kunnen die opnieuw aan bod komen maar er kan meer complexiteit in de opdrachten komen, opdrachten kunnen meer gemengd worden en de contexten kunnen ruimer worden gezien.

Moderne vreemde talen

Voor heel wat doelen ligt een samenwerking met de collega's voor MVT voor de hand om zoveel mogelijk te beantwoorden aan de noden van het werkveld. Vaak zullen deelnemers of collega's immers een andere taal spreken. Het is ook aangewezen om er via overleg tussen de taalvakken en de richtings specifieke vakken over te waken dat dezelfde leerinhouden gevarieerd aan bod komen.

Professionele input

Het kan interessant zijn om gastsprekers uit te nodigen in de klas of om mee te volgen of te luisteren in reële contexten zodat de leerlingen een realistisch beeld krijgen van de sector. Experts inspireren leerlingen met persoonlijke verhalen en bieden waardevolle netwerkkansen en tips waardoor leerlingen beter voorbereid zijn op het werkveld.

Complementaire leerplannen

Voor het zevende leerjaar zijn complementaire leerplannen ontwikkeld zoals Communicatie en interactie, Maatschappelijke oriëntatie en Ondernemerschap. Voor de vorming van leerlingen kan het een meerwaarde zijn om bij de realisatie van leerplandoelen uit dit leerplan de link te leggen met een of meer aspecten uit de complementaire leerplannen waarvoor de school al dan niet heeft gekozen.

Werkplekieren

Verskillende vormen van werkplekieren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten, praktijklessen op verplaatsing, leerlingenstages ... De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Zinrijk en geïnspireerd

LPD 1 + De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor ethische keuzes die voortvloeien uit de deontologie of plichtenleer. Vanuit casussen reflecteer je met leerlingen over deontologische principes eigen aan het beroep van animator zoals integriteit, discretieplicht, privacy, vertrouwen, rechten van kinderen en jongeren, het respecteren van de professionele gedragscode binnen de organisatie, schuldig verzuim, het opbouwen van een professionele relatie met collega's ... Je kan leerlingen erop wijzen dat een aantal deontologische principes zijn verankerd in regelgeving. Wanneer leerlingen inzicht hebben in verschillende principes kan je hen in gesimuleerde situaties of via casuïstiek ethische keuzes laten duiden.

Wenk: Je kan focussen op vragen of dilemma's waarmee werknemers dagelijks in contact komen. Zowel de omgang met en vragen van collega's, diversiteit binnen de deelnemersgroep, omstanders ... kunnen leiden tot ethische vragen die ethische keuzes tot gevolg hebben, bv.

- hoe verhoud je je tegenover de diversiteit in de samenleving?
- reageer je op situaties van discriminatie of xenofobie?
- waarom is respect voor hiërarchie belangrijk?
- waarom word je gescreend om toegang te krijgen tot een beroep of werkplek?

Wenk: Je kan met je leerlingen een klasdiscussie voeren vanuit een aangebrachte casus uit de actualiteit of naar aanleiding van een ervaring tijdens werkplekleren. Je kan, bv. in samenspraak met de leraar Godsdienst (derde graad), leerlingen kaders of modellen aanreiken om te reflecteren over morele of ethische vragen. Ze bieden leerlingen taal om ethische keuzes te bespreken zoals de ABCDE-methode (Analyse, Balance, Consequences, Decide, Evaluate) voor morele dilemma's. Je kan concrete werkvormen uitwerken zoals rollenspel of debat over culturele verschillen in gastvrijheid.

Wenk: Je kan aan de hand van voorbeelden uit de actualiteit moeilijke of meer complexe situaties die leiden tot ethische vragen en keuzes bespreken. Denk bijvoorbeeld aan situaties van grensoverschrijdend gedrag of agressie (al dan niet onder invloed). Vanuit verschillende werkpleksituaties bereid je leerlingen voor op omgangsvormen waarmee ze kunnen worden geconfronteerd vanuit een andere culturele identiteit zoals het zuiderse temperament, meer of minder wenselijk fysiek contact of het bewaken van grenzen met leidinggevenden, collega's en gasten. Hoe blijf je daarbij professioneel? Je kan ook meer maatschappelijke onderwerpen ter sprake brengen: de plaats van camerabewaking op straat of op de werkplek versus respect voor privacy, de omgang met stimulerende middelen op de werkplek of het recht op vrije tijd en een zinvolle invulling ervan.

LPD 2 + De leerlingen dialogeren open en constructief over levensbeschouwing, inspiratie of zingeving.

Duiding: Je kan met leerlingen in gesprek gaan over zingeving of levensbeschouwing. Wanneer je met leerlingen in dialoog gaat over zingeving, bespreek je ervaringen die betekenis of zin geven aan je leven of je bestaan. Zingeving betekent het zoeken naar de zin, de richting of het doel van het leven of van grote ervaringen, gebeurtenissen in het leven.

Duiding: Wanneer mensen een soort Grote houvast of een overkoepelende visie op het leven en op wat het leven zin geeft delen, dan spreek je over een levensbeschouwing. Levensbeschouwingen geven een antwoord op vragen over de oversprong van het universum en de mens, delen opvattingen over de mens (mensbeeld) en bepalen vanuit een visie op moraal en ethiek (wat is goed en kwaad) het dagelijks handelen. In religieuze levensbeschouwingen of godsdiensten staat het bestaan van een of meerdere goden centraal en de antwoorden die daaruit voortvloeien. Seculiere levensbeschouwingen, zoals het humanisme, vertrekken vanuit de mens om zin en vorm aan het leven te geven.

Duiding: Je kan met leerlingen reflecteren en in dialoog gaan over inspiratie. Inspiratie

komt van het Latijnse woord 'inspirare' dat letterlijk 'inademen' of 'inblazen' van een ziel of 'geest' betekent. Waar iemand zijn inspiratie, innerlijke kracht, bezieling, enthousiasme, gedrevenheid of 'vuur' uithaalt is heel persoonlijk. Dat kan zijn uit natuur, muziek, kunst, literatuur, sport, religie, maar ook een mens of een gebeurtenis kan dienen als bron van inspiratie.

Wenk: Je kan gebeurtenissen en ervaringen tijdens werkplekleren aangrijpen om met dit leerplandoel aan de slag te gaan.

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan aan de hand van een aantal algemene vragen die hen als host kunnen beroeren zoals

- wat inspireert je om voor dit beroep of voor deze opleiding te kiezen?
- wat versta je onder levenskwaliteit en waar ligt voor jou de balans tussen levenskwaliteit en werk?
- hoe maak je verbinding met waarden die centraal staan in hospitality zoals respect, klantgerichtheid en empathie?
- wat geeft jou energie?
- hoe kunnen mensen hoop vinden in situaties van kwetsbaarheid, bv. confrontatie met de ziekte van een collega, een overlijden ...? Hoe kunnen de christelijke visie en andere levensbeschouwelijke visies op hoop een uitdaging vormen voor de eigen visie?

Wenk: In functie van het omgaan met diversiteit op de werkvloer kan je leerlingen constructief kritisch laten reflecteren over eigen en andere levensbeschouwingen:

- wat betekent het dragen van levensbeschouwelijke tekens voor jou?
  - hou je rekening met collega's die vasten en waarom zou je dat doen?
  - welke culturele gewoonten herken je bij jezelf en bij collega's? Bv. respect voor ouders, de rol van vrouwen en mannen, religieuze rituelen of feestdagen
- ...

Wenk: Je kan met leerlingen in dialoog gaan over de wijze waarop je vanuit het beroep van host mee verantwoordelijkheid kan dragen voor je omgeving, de aarde ... (ecologisch bewustzijn - schepping). Je kan met hen reflecteren over de mate waarin zij dat een belangrijke waarde vinden in de uitoefening van hun beroep.

Wenk: Vanuit concrete situatieschetsen kan je met leerlingen stilstaan bij vragen waar ze mogelijk als host mee worden geconfronteerd zoals

- waar haal je de kracht om staande te blijven in stressvolle situaties?
- wat heb je nodig om je gedragen te weten in het omgaan met kwetsbare situaties: het omgaan met personen met een bijzondere kwetsbaarheid, bv. fysieke of psychische kwetsbaarheid, het omgaan met verdriet of kwaadheid van omstanders bij een incident?
- hoe ga je met collega's of medeleerlingen in dialoog over moeilijke thema's zoals gender, een ouder die ziek is, ouders die scheiden, een overlijden ...?

4.2 Generieke doelen

Doelen die leiden naar BK

LPD 3 De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).

Wenk: Je kan de leerlingen laten samenwerken ter voorbereiding en uitvoering van een taak, bv.

- een deel van de (meerdaagse) excursie in groepjes praktisch uitwerken;
- het inrichten van een stand op een beurs;
- afspraken maken en naleven;
- rekening houden met elkaar en op elkaar kunnen rekenen;
- elkaar ondersteunen en actief deelnemen.

Wenk: Het imago van een organisatie, procedures en verwante communicatiestijl komen eveneens aan bod bij LPD 5, LPD 10 en LPD 15.

LPD 4 De leerlingen handelen economisch en duurzaam.

Wenk: Je kan bij het uitwerken van een excursie (LPD 20) naar duurzamere alternatieven zoeken. Soms speelt ook het budget een rol. Het is een uitdaging om duurzaam en budgetvriendelijk met elkaar te verzoenen. Daarover kan je met de leerlingen in dialoog gaan. Je kan bv. ook bij activiteiten opteren voor het principe van 'leave no trace'.

Wenk: Je kan bij minder duurzame keuzes opteren voor een vorm van compensatie: bv. kiezen voor accommodatie die duurzaamheid nastreeft, opteren voor activiteiten zonder gemotoriseerd vervoer, kiezen voor lokale partners, voor lokale producten ...

Wenk: Je besteedt aandacht aan het werken binnen een vooropgesteld budget. Een goede kostenraming en -opvolging is vanzelfsprekend.

Wenk: Je kan de leerlingen erop wijzen dat ze als professional rekening houden met grenzen op het vlak van budget, bv. niet alles 'gratis' aanbieden of onder de kostprijs gaan.

LPD 5 De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.

Wenk: Aandacht voor persoonlijke hygiëne en een frisse uitstraling is belangrijk, denk bv. aan passende lichaamsverzorging bij verschillende weersomstandigheden (op warme bestemmingen of sneeuwbestemming). Vaak verwacht een organisatie ook dat de kledij en het voorkomen aangepast zijn aan de bedrijfscultuur. Leerlingen kunnen proactief nadenken over de mogelijkheden om op een bestemming hun uniform of werkkledij te onderhouden (wassen en strijken) (zie K3).

Wenk: Op beurzen en evenementen moeten hosts soms lang rechtstaan. Het is dus goed om te wijzen op een goede houding en gepaste schoenen.

Wenk: Je wijst de leerlingen op het belang om zich veilig in het verkeer te verplaatsen, zowel individueel als in groep. Ze dragen verantwoordelijkheid wanneer ze zich verplaatsen met een groep. (LPD 24)

Wenk: Leerlingen zorgen voor een veilige werkomgeving voor zichzelf en voor anderen. Zo denken ze aan het vastmaken van losliggende kabels op een beursstand, het

stabiel monteren van displays en decoratie, het verwijderen van obstakels ... Bovendien hebben ze aandacht voor een aantrekkelijke en hygiënische werkomgeving.

LPD 6 De leerlingen identificeren verschillende doelgroepen

★ Typologie van bezoekers

3de graad: III-OnRe-a LPD 18

Wenk: Je kan de leerlingen verschillende doelgroepen leren herkennen en begrijpen door zich te verdiepen in hun kenmerken, behoeften en verwachtingen. Ze leren strategieën (bv. gerichte vragen stellen) om hen effectief te identificeren en te classificeren binnen diverse professionele contexten.

Ze kunnen kennismaken met nieuwe doelgroepen zoals zakelijke toeristen, hotelgasten, overwinteraars of repeaters.

Bij elke groep kunnen mensen met een (fysieke) beperking behoren. Het is dus bijna altijd belangrijk om de toegankelijkheid vooraf te checken.

Specifieke doelgroepen kunnen eveneens aan bod komen: toeristen met een vooraf bepaald reisdoel zoals seks, feest, medische zorg, wellness, gastronomie, sport of gokken.

LPD 7 De leerlingen gebruiken gepaste communicatietechnieken en passen principes van klantvriendelijkheid toe.

3de graad: III-OnRe-a LPD 13

Wenk: Gepaste communicatietechnieken kan je aanwenden in functie van de situatie, de doelgroep, het tijdstip, het imago van het bedrijf ... Je kan de leerlingen laten oefenen op diverse situaties zoals kordaat maar beleefd wijzen op ongepast gedrag, ongepaste uitspraken, ongepaste kledij, onrespectvolle omgang met personeel ...

Wenk: Digitale communicatie is vanzelfsprekend voor hosts op internationale bestemmingen. Toeristische organisaties eisen van de hosts dat ze frequent en vlot communiceren met de klanten om de commerciële servicegerichte doelen van het bedrijf na te streven. Host moeten bepaalde vooropgestelde targets behalen. Denk aan een minimale verkoop van de eigen excursies, verhuur van (gemotoriseerde) voertuigen, tevredenheidspeilingen ... Een host op bestemming wordt geacht gemakkelijk bereikbaar te zijn. Het is cruciaal dat de klanten bij aankomst worden gemotiveerd om de bedrijfseigen applicaties op hun smartphone te installeren. Soms moet je de klant daarbij helpen.

Wenk: Je kan met leerlingen bespreken hoe hun smartphonegebruik de indruk kan beïnvloeden die klanten en collega's van hen krijgen. Gebruik praktijkvoorbeelden om dat te verduidelijken. Smartphonegebruik kan zorgen voor meer betrokkenheid en begrip als het professioneel wordt ingezet (inclusief het respecteren van GDPR). Vele organisaties hebben specifieke procedures. Je kan een aantal concrete voorbeelden aanhalen van wat wel en niet mag worden gedeeld op sociale media en waarom dat belangrijk is voor het bedrijf en de klant.

Oefen met rollenspellen waarin leerlingen leren inschatten wanneer smartphonegebruik gepast is, bv. voor werk gerelateerde communicatie of noodgevallen.

Wenk: Moedig leerlingen aan om zelf kritisch te reflecteren op hun smartphonegebruik. Je kan bv. feedback geven op basis van observaties van stagebegeleiders.

Wenk: Je kan algemene etiquette toepassen in authentieke situaties of via rollenspellen. Je let bv. op correct taalgebruik, mondeling en schriftelijk (link met Engels en Frans), zakelijke communicatie, interculturele omgangsvormen, respect voor levenskeuzes die minder met de eigen levensvisie overeenkomen, verbale en non-verbale communicatie, gebruik van diverse media (brochure, infomap, banner, display, infoscherm, QR-codes, sociale media ...).

Wenk: Je kan klantvriendelijk handelen en een passende houding aanleren door er dagelijks aandacht aan te besteden. Het is ook goed om de contacten te verzorgen met partners en concullega's met het oog op noodsituaties maar ook om het eigen sociaal netwerk te ontwikkelen.

LPD 8 De leerlingen voeren administratieve opdrachten uit op toeristische of gastronomische bestemmingen en op beurzen of evenementen, met inbegrip van de registratie van opvolg- en activiteitengegevens en rapportering.

3de graad: III-OnRe-a LPD 8

Wenk: Je kan best administratieve taken zowel manueel als digitaal inoefenen met aandacht voor een leesbaar handschrift.

Wenk: Administratieve opdrachten kunnen zijn:

- passagierslijsten, bezoekerslijsten opstellen en gebruiken;
- bezetting checken (vergaderzalen, logies, vervoersmiddel ...);
- klachten registreren;
- eenvoudige lijsten opmaken;
- documenten up to date houden;
- bestelbon, ontvangstbewijs, voucher opmaken.

Wenk: Rapportering houdt in dat de leerlingen (na de activiteiten) rapporten opstellen en erover communiceren met collega's of verantwoordelijken.

Wenk: Je besteedt best aandacht aan de verantwoordelijkheid die met administratieve taken gepaard gaat: kleine foutjes kunnen leiden tot grote problemen. Afspraken omtrent de manier waarop documenten, afvinklijsten of rapporten worden opgesteld en aangevuld worden correct nageleefd.

LPD 9 De leerlingen nemen deel aan teamvergaderingen met het oog op het evalueren en bijsturen van uitgevoerde opdrachten.

3de graad: III OnRe-a LPD 1

Wenk: Vanuit het streven naar kwaliteitsbewust handelen, leren de leerlingen reflecteren over zowel proces, product als uitvoering van taken. Die kunnen ze ook aftoetsen aan de generieke doelen i.v.m. teamwork, economisch handelen en duurzaamheid, veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen.

Dat kan ook tijdens opdrachten gebeuren.

Wenk: Je kan oefenen in het geven van constructieve feedback en in het ontvangen van feedback. Het is vooral belangrijk dat de leerlingen zelf reflecteren over wat goed gaat (en dat borgen) en wat beter kan.

4.3 Onthaal en informatie

Doelen die leiden naar BK

LPD 10 De leerlingen organiseren een onthaalruimte.

★ Publiciteitstechnieken

3de graad: III-OnRe-a LPD 12

Wenk: Je kan dat zowel realiseren op beurzen, op evenementen als op toeristische bestemmingen. Je besteedt voldoende aandacht aan de onthaalruimtes op toeristische bestemmingen waar hosts vaak verantwoordelijk voor zijn, bv. in hotels, resorts ... Bij grote ketens wordt een uniforme uitstraling verwacht. Het is goed dat de leerlingen met enkele concepten kunnen kennismaken. Vaak moet ook rekening worden gehouden met een internationaal publiek met verschillende verwachtingen, gebruiken, talen ...

Wenk: De leerlingen handelen volgens de verwachtingen van de organisatie ([huisstijl](#), commerciële doelen ...) en bezoekers (LPD 3, 15). Ze passen publiciteitstechnieken toe om aandacht te trekken om commerciële targets te kunnen behalen. Denk bv. aan de zichtbaarheid van het logo en de contactgegevens van de host.

Wenk: De leerlingen denken o.m. na over:

- locatie en opstelling i.f.v. oppervlakte en situering;
- concept en sfeer: huisstijl, decoratie, combinaties licht- en kleurgebruik, trends, attributen, muziek, geur;
- keuze van media, dragers;
- infrastructurele mogelijkheden en beperkingen;
- indien er wordt gewerkt met een balie: ooghoogte, plaats voor handtas, papieren, al dan niet meerdere personen tegelijk;
- toegankelijkheid, o.a. voor mensen met een beperking;
- orde en netheid;
- mogelijke veiligheidsrisico's (proactief);
- ergonomie: zowel voor de bezoeker als de onthaalmedewerker.

Extra: Je kan aandacht besteden aan het openen, overdragen en afsluiten van het onthaal en de controle (licht, alarm, apparatuur zoals laptop, betaalterminal aan- of uitschakelen) en het opbergen of wegbrengen van documenten of geld. Je kan de leerlingen erop wijzen om alles netjes achter te laten voor de volgende gebruiker en de verantwoordelijkheid die dat met zich meebrengt.

LPD 11 + De leerlingen beschrijven voorbeelden van aanbod, organisatie en typische voorzieningen uit de [MICE](#)-sector in Vlaanderen en Brussel.

Wenk: Je bekijkt beurzen en evenementen best ruim, al dan niet in de toeristische sector. Het kan gaan om festivals, congressentra, verschillende types beurzen, sportevenementen ...
Het is goed om bij de belangrijke evenementen ook de locatie te situeren. Niet enkel de grote, maar ook enkele kleinere, lokale beurzen of evenementen kunnen aan bod komen.

Wenk: Je kan de leerlingen aanmoedigen om een (digitaal) portfolio aan te leggen van bezoeken aan beurzen en evenementen ... Geef ze daarvoor wel voldoende tijd (bv. een semester) en wijs er ook op dat er vele gratis mogelijkheden zijn (ze hoeven geen dure evenementen bij te wonen om een portfolio te kunnen aanleggen).

Wenk: Je kan bij dit leerplandoel de aandacht vestigen op de wensen en vereisten bij zakentoeerisme. Een basiskennis rond vergaderfaciliteiten en-opstellingen, specifiek verblijf en vervoer, incentives, pre- en postprogramma's ... kan hier aan bod komen.

Extra: Je kan ook voorbeelden vanuit buitenlandse MICE bespreken.

LPD 12 De leerlingen ontvangen, informeren en nemen afscheid van bezoekers op beurzen en evenementen en op toeristische bestemmingen.

★ Regels voor het onthaal

3de graad: III-OnRe-a LPD 13, 14

Wenk: Je bekijkt dit leerplandoel op beurzen in de eerste plaats vanuit een vraaggestuurde invalshoek.

Op evenementen en op toeristische bestemmingen is de informatie die je geeft vaak aanbodgericht.

Wenk: Wanneer een host tijdens het afscheid nemen wervende info geeft, dan kunnen commerciële doelen beter worden behaald zoals genereren van repeaters of het bevorderen klantenbinding. Zo kan een host tevredenheidsenquêtes laten invullen, aankondigingen doen van verbeteringen in het aanbod of wijzen op vroegboekkortingen.

Extra: De leerlingen kunnen bezoekers van toeristische aanbieders onthalen en informeren over bv. accommodatie, vervoerbedrijven, gidsenorganisaties, touroperators, diensten voor toerisme ...

4.4 Commercieel en organisatorisch

Doelen die leiden naar BK

LPD 13 De leerlingen onderzoeken voor een plaats of regio het aanbod van logies, vervoer en belevingen, zowel van een toeristische organisatie als van lokale aanbieders.

★ Kenmerken van toeristische diensten of producten

Wenk: Je kan denken aan populaire toeristische bestemmingen in binnen- en buitenland.

De analyse gebeurt specifiek voor een concrete situatie: bestemming, doelgroep, tijdstip ...

Wenk: Je kan bij dit leerplandoel wijzen op de impact van actuele gebeurtenissen op het aanbod, afhankelijk van externe factoren. Soms gebeuren wijzigingen last-minute. Hoe kunnen leerlingen daarop inspelen?

Wenk: Het is zinvol om leerlingen methodieken en tools aan te reiken om efficiënt de nodige informatie van hun werkbestemming te verwerven.

Wenk: Je werkt het best met twee cases: één gericht op incoming en één vanuit een populaire buitenlandse bestemming. Je kan dat ook (gedeeltelijk) op de locatie zelf onderzoeken.

LPD 14 + De leerlingen lichten de impact toe van internationale ontwikkelingen en actuele gebeurtenissen op de toeristische sector en MICE.

Wenk: De volgende elementen kunnen aan bod komen:

- Europa-wereldwijd;
- internationale overeenkomsten;
- de ééngemaakte vrije markt en het vrij verkeer van goederen, diensten en personen binnen de Europese Unie;
- globalisering en economische groei;
- de Schengenakkoorden;
- internationaal betalen;
- wisselkoersen en tax free;
- ...

Wenk: Het opvolgen van de actualiteit is binnen dit kader erg belangrijk, bv. wat is de impact van een epidemie, oorlog, natuurrampen of stakingen ...? Je kan de leerlingen gericht informatie laten opzoeken via gespecialiseerde bronnen.

LPD 15 De leerlingen adviseren bezoekers over diensten of producten op toeristische of gastronomische bestemmingen en beurzen of evenementen en houden daarbij rekening met commerciële doelstellingen van de organisatie, met de organisatiecultuur en met procedures binnen de organisatie.

- ★ Op beurzen en evenementen: vraaggestuurd
Op een bestemming: aanbodgericht

Wenk: De nadruk ligt op adviseren. Dat gaat een stap verder dan informeren. De leerlingen leren hun informatie af te stemmen op de wensen van de bezoeker. Daarvoor verdiepen ze zich in de typologie van de bezoekers, met inbegrip van gemengde doelgroepen (LPD 6). Ze moeten eveneens rekening houden met de commerciële doelstellingen van de organisatie waarvoor ze werken. Om het advies te kunnen afstemmen op de wensen en noden van de bezoeker dienen ze zelf meerdere mogelijkheden en alternatieven te kennen. Een brede waaier aan actuele kennis van toeristische producten is hier dus aangewezen (link met LPD 12).

Wenk: Commerciële doelstellingen kunnen zijn:

- op beurzen (bv. vakantiebeurzen) zoveel mogelijk contactgegevens verzamelen voor commerciële communicatie. Het voeren van promotie is daar een mogelijk voorbeeld van;
- het halen van beoogde targets, individueel of als team;
- bij aankomst van de klanten wordt verwacht dat leerlingen als host de app van de eigen organisatie helpen installeren. Zo leiden ze de bezoekers naar de eigen verkoopkanalen van bv. excursies en extra diensten;
- zoveel mogelijk bezoekers een tevredenheidsenquête laten invullen.

LPD 16 De leerlingen verkopen op de bestemming excursies of diensten en volgen financiële transacties op.

3de graad: III-OnRe-a LPD 15

Wenk: Je kan diverse aspecten en diverse kanalen belichten van de verkoop op bestemming:

- via rechtstreeks mondeling contact met de bezoeker;
- via digitale tools van de organisatie.

Het is belangrijk dat de host ervoor zorgt dat digitale tools bij de bezoekers bekend zijn en indien nodig zijn geïnstalleerd.

Wenk: Je hebt voldoende aandacht voor het correct opvolgen en afhandelen van financiële transacties, bv. afleveren van een betaalbewijs (al dan niet digitaal), voucher, waarborg, bevestiging doorsturen of afgeven ... Daarvoor zijn bedrijfseigen procedures.

Je benadrukt bij kassawerk dat ook de voorbereiding en de opvolging van de digitale kassa tot het takenpakket kan horen.

LPD 17 De leerlingen doen de nodige reservaties op toeristische of gastronomische bestemmingen.

★ Procedures voor toeristische of recreatieve reservaties

Wenk: Je kan de leerlingen leren reservaties maken in het kader van een excursie (link met LPD 21)

Dat kan bv. voor een musical, opera, restaurant, taxi, extra bagage, autoverhuur ... steeds vertrekken vanuit de commerciële doelstellingen van de organisatie waarvoor wordt gewerkt.

Wenk: Je kan in sommige gevallen vertrekken vanuit last-minute situaties waarbij de bezoeker zich zorgen maakt of zelfs in paniek is (LPD 17). Je kan met de leerlingen de procedures verkennen vanuit concrete situaties die zich kunnen voordoen.

Extra: Je kan ook de mogelijkheden bekijken voor een snelle terugvlucht, last-minute transfer of overboeking. Vaak zal dat via de eigen organisatie kunnen worden geregeld, maar soms moeten bezoekers bij individuele situaties door de host worden geholpen.

LPD 18 De leerlingen zoeken op een toeristische bestemming een oplossing in geval van een probleem (met inbegrip van klachten en noodsituaties) en helpen bezoekers om regelingen te treffen.

★ Technieken voor conflictvoorkoming en -beheersing

Wenk: Je kan de leerlingen oefeningen aanbieden in verband met courant voorkomende klachten zoals al dan niet zeezicht, kamertype, hygiëne, mankementen op de kamer, verkeerde klasse huurwagen, geen kinderzitje voorhanden, verkeerde kajuit of dek, programma excursie niet zoals voorgesteld of geen begeleider in gekozen taal.

De leerlingen passen technieken voor conflictvoorkoming en -beheersing toe. Daarbij besteed je ook aandacht aan hoe de grenzen te bewaken bij (te) veeleisende bezoekers. Bv. hoe ga je om met agressieve gasten die eisen boven je bevoegdheid stellen?

Wenk: Van een host wordt verwacht dat hij ondernemend en empathisch optreedt om tot een passende oplossing te komen en niet meteen het probleem door te schuiven. Hij moet weten wat kan en niet kan. Elk bedrijf heeft daarvoor specifieke procedures. Laat de leerlingen met enkele daarvan kennismaken.

Wenk: Kennis van specifieke zaken i.v.m. boekingsvoorwaarden, verzekeringen, annuleringen, repatriëring, wijzigingen ... is daarbij onontbeerlijk. Het is aanbevolen om een aantal voorbeelden van concrete casussen te bespreken.

Wenk: Dit leerplandoel kan je in samenhang zien met LPD 15.

LPD 19 De leerlingen illustreren mogelijkheden om in te grijpen bij noodsituaties op beurzen en evenementen.

Wenk: Het is goed dat je de leerlingen aanzet om zich proactief te informeren i.v.m. de gangbare procedures bij medische problemen, gevonden en verloren goederen, vermiste personen, onvoldoende catering, betaalsystemen die niet functioneren, de scansystemen vallen uit, overstroomd terrein, bereikbaarheid van specifieke verantwoordelijken ...

Wenk: Bij toegangscontrole horen aspecten zoals tickets (verkoop en controle), omgaan met ongewenste personen, veiligheidsinstructies tegen over privacy ... Dat neem je best op in een draaiboek of doe je door grondig na te lezen wanneer met een bestaand draaiboek wordt gewerkt.

4.5 Een pakket voor een excursie samenstellen

Doelen die leiden naar BK

LPD 20 De leerlingen onderzoeken mogelijkheden bij een excursie op basis van budget, groepssamenstelling, typologie van de bezoeker, timing, verplaatsingen en reservatiemogelijkheden.

★ Kenmerken van toeristische diensten of producten

Wenk: Een excursie: een excursie samenstellen vanuit een bestemming of praktisch uitwerken. Meestal kan je vertrekken vanuit bestaande excursies. Voor (halve) dagexcursies, door een host uitgewerkt of uitgevoerd, onderzoek je diverse mogelijkheden.

Wenk: Voor incentives gelden specifieke regels en standaarden.

Wenk: Budget: de leerlingen hebben aandacht voor de prijs/kwaliteitverhouding, tijdsbesteding ter plaatse en nodige reistijd.

Typologie van de bezoeker: zie LPD 6.

Timing: tijdstip en tijdsduur aangepast aan het seizoen, verplaatsing, lunchtijd, pauzes, wachttijden, onvoorziene omstandigheden, haalbaarheid van tijd en afstand ...

Verplaatsingen: vanuit het aanbod kiezen de leerlingen het meest geschikte vervoersmiddel, rekening houdend met groepssamenstelling, toegankelijkheid, budget ... Je moedigt ze aan om duurzame keuzes te maken.

Reservatiemogelijkheden: rekening houdend met de doelgroep, budget, beschikbaarheid, tijdslot, capaciteit ...

LPD 21 De leerlingen treffen de nodige praktische regelingen bij een excursie.

★ Procedures voor toeristische of recreatieve reservaties

Wenk: Na onderzoek van verschillende mogelijkheden (LPD 20), kunnen de leerlingen volgende aspecten verder uitwerken:

- uitstippelen route;
- reisplan voor de deelnemer opstellen;
- reserveren van vervoer of activiteiten;
- verkoopstrategie en organisatie voorbereiden (documenten, betalingen);
- benodigdheden of middelen voorzien;
- taakverdeling vastleggen;
- ...

Wenk: Je kan LPD 20 en 21 koppelen aan een schoolexcursie, realiseren vanuit deelopdrachten, op een buitenlandse locatie of in een gesimuleerde situatie.

Wenk: Je kan de leerlingen proactief laten nadenken over acties in geval van onvoorziene omstandigheden zoals weersveranderingen, ongeval, annuleringen of vertragingen met als doel de excursie alsnog te doen slagen. Flexibiliteit is cruciaal.

LPD K 1 De leerlingen stellen een **draaiboek** op met de praktische regelingen en afspraken voor een excursie of een evenement.

4.6 Begeleiden

Doelen die leiden naar BK

LPD 22 De leerlingen begeleiden toeristen van en naar toeristische of gastronomische bestemmingen.

- ★ Modaliteiten voor in- en ontschepping
Principes van klantvriendelijkheid

Wenk: Je kan dit leerplandoel zien vanuit de begeleiding

- van (lucht)(cruise)haven naar logies;
- op de luchthaven, cruiseterminal, station;
- op een autocar;
- ...

Wenk: Je kan competenties verder inoefenen: klantvriendelijkheid, (meertalige) communicatie, informeren, registratie en controle, nauwkeurigheid ...

Extra: Sommige bezoekers zijn gebaat met assistentie bij de logiesreceptie (inchecken en uitchecken) en bij vervoersmaatschappijen (luchthaven, autoverhuur ...).

LPD 23 De leerlingen controleren relevante (digitale) reis- en persoonlijke documenten binnen de toeristische, recreatieve of **MICE**-context.

- ★ Modaliteiten voor de in- en ontschepping van passagiers

Wenk: Volgende documenten kunnen aan bod komen:

- identiteitskaart, paspoort en visum;
- vervoersbewijzen (boardingpass, treinticket ...);
- vouchers;
- toegangstickets;
- registratie voor programmaonderdelen
- Europese ziekteverzekeringskaart;
- (internationaal) rijbewijs;
- reisverzekeringsdocument of -kaart;
- bankkaarten: debetkaart en kredietkaart;
- digitale betalingsgegevens;
- ...

Wenk: Je kan beginnen met het grondig lezen ervan. Dat is noodzakelijk om de documenten effectief te controleren. Je kan je leerlingen wijzen op belangrijke details en veel voorkomende problemen. Via gesimuleerde oefeningen leren ze controleren. Soms kan dat ook via werkplekleren.

Wenk: Bij problemen bij de toegangscontrole mag de host zelf niet tussenkomen; hij moet wel de security of bevoegde instanties verwittigen, wat je best onder de aandacht brengt. Je wijst leerlingen ook op het belang van discretie bij de controle van dergelijke documenten in het kader van de GDPR-regelgeving.

LPD 24 De leerlingen begeleiden een groep tijdens een excursie volgens een **draaiboek**.

Duiding: Het draaiboek kunnen de leerlingen zelf hebben samengesteld of ze werken vanuit een gekregen draaiboek.

Wenk: De focus kan je leggen bij:

- gegevenscontrole;
- onthaal;
- programmapresentatie en toelichting;
- reisroute;
- tijdsbewaking;
- verduidelijking van de afspraken;
- info bij elke activiteit;
- noodsituaties en hulp aan personen in moeilijkheden (EHBO).

Wenk: Je kan heel veel problemen voorkomen door proactief te denken en te handelen: bv. het draaiboek goed lezen, checken of alles nog up to date is, materiaalcontrole, de veiligste reisweg zoeken ...

4.7 Internationaal werken

LPD K 2 De leerlingen stemmen het eigen handelen af op socio-culturele kenmerken van de internationale bestemming.

Wenk: Je kan dit het best afstemmen op de stageplaatsen. Het is bv. goed dat de leerlingen een aantal basisuitdrukkingen in de lokale taal leren en dat je ze traint in het interpreteren van lichaamstaal.

Wenk: Je kan de leerlingen een presentatie laten geven over de socio-culturele kenmerken (zoals eetgewoonten, beleefdheidsnormen, feestdagen of vestimentaire gebruiken) van een specifieke bestemming in het Middellandse Zeegebied.

Wenk: Je kan situaties organiseren waarin leerlingen zich inleven in culturele gewoontes en dat inoefenen aan de hand van rollenspelen. Volgende situaties kunnen aan bod komen: een siësta die de host verplicht tot het veranderen van de dagplanning, mannen begroeten elkaar ook met een kus, interpretatie van de tijd, 'op tijd komen' betekent niet overal hetzelfde.

Wenk: Nodig een reisleader of expat uit die ervaring heeft met het werken in het Middellandse Zeegebied om hun inzichten te delen (zie ook K3).

LPD K 3 De leerlingen gaan in dialoog over opportuniteiten en uitdagingen in het leven van een host op een (verre) bestemming.

Wenk: De volgende onderwerpen kunnen aan bod komen:

- logies, eigen vervoer, verkeerscode;
- taakverdeling, dagindeling, seizoensgebondenheid, duur ... ;
- zelfzorg, voeding, hygiëne, fysieke fitheid;
- interculturele aspecten;
- contacten met het thuisfront (familie, school)
- contracten, verzekeringen, verloning, te behalen targets ... ;
- ...

Wenk: Je kan dit leerplandoel op meerdere momenten aan bod laten komen: bv. door

een host uit te nodigen in de klas, een host te observeren tijdens een excursie en ermee in dialoog te gaan, vanuit een stage ...

LPD K 4 De leerlingen worden zich bewust van de impact van een langdurig verblijf in het buitenland op hun persoonsvorming.

Wenk: De leerlingen worden bij hun stage geconfronteerd met heel uiteenlopende gevoelens die een grote impact kunnen hebben op hun psychisch welbevinden. Voor vele leerlingen is het onbekende niet vanzelfsprekend. Een goede voorbereiding is dus essentieel om te vermijden dat de leerlingen voortijdig afhaken.

Wenk: Angst, heimwee, eenzaamheid, afwijzing, onzekerheid, stressvolle situaties ... kunnen impact hebben als de leerlingen uit hun comfortzone treden bij een lange stage.

Wenk: Bij het verlaten van hun comfortzone doorlopen ze verschillende fasen van een proces: het leren herkennen, erkennen en omarmen van dit intern proces.

5 Lexicon

Aanbod-/vraaggestuurd

De informatie die een host zal geven is afhankelijk van de situatie:

- aanbodgestuurd: een vooraf voorbereide infosessie wordt gegeven waarin de host de informatie geeft die hij zelf, of zijn werkgever, belangrijk vindt, op de manier zoals hij dat het meest relevant vindt. De aanbodgerichte informatie is meestal groepsgericht. Vaak wordt een presentatie gehanteerd als hulpmiddel.
- vraaggestuurd: de info wordt gegeven op een vraag van de bezoeker of klant. Dat is minder te voorzien: er kunnen altijd onverwachte vragen komen waarop de host moet anticiperen. Veelal komen echter dezelfde vragen terug. Een ervaren host kan zich daar dus eveneens goed op voorbereiden. De vraaggestuurde informatie op beurzen of op een bestemming is meestal individugericht.
- Vaak komen de beide gecombineerd aan bod.

Draaiboek

Een draaiboek is een algemene benaming voor een medium, dat aan een gebeurtenis (bv. dagtrip, evenement, beurs, feest...) refereert en waarin tot in detail beschreven staat wat er gebeuren moet, welke middelen daarvoor nodig zijn, alle praktische informatie die nodig is en wie welke taken heeft.

Duurzaam

In de toeristische context betekent duurzaam het organiseren en beleven van reizen op een manier die rekening houdt met de impact op het milieu, de lokale gemeenschap en het cultureel erfgoed. Het doel is om toerisme te ontwikkelen dat economisch haalbaar is, sociaal rechtvaardig en milieuvriendelijk, zonder schade toe te brengen aan de bestemmingen die worden bezocht.

Host

De host adviseert en begeleidt bezoekers van beurzen en evenementen en faciliteert het verblijf op een toeristische bestemming, teneinde het bezoek te optimaliseren. De bestemming/verblijf kan zowel in het binnenland zijn als het buitenland (definitie BK Host).

Huisstijl

De huisstijl van een organisatie of bedrijf is de bewust gekozen wijze van presentatie naar buiten toe. In de enge definitie is een huisstijl de visuele identiteit van een organisatie (logo's, kleur, typografie, opmaak, bedrijfskledij ...). Ruimer gaat het ook over gedrag en communicatie.

MICE

MICE staat voor Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions en verwijst naar zakelijke evenementen en reizen. Meetings zijn zakelijke bijeenkomsten, incentives beloningsreizen, conferences formele conferenties, en exhibitions handelsbeurzen. Die evenementen worden vaak georganiseerd in hotels of congressentra en zijn belangrijk voor kennisdeling en netwerken.

Organisatiecultuur

Onder organisatiecultuur van een bedrijf verstaan we de fundamentele waarden en normen van dat bedrijf die zelden expliciet gedefinieerd zijn, maar altijd tot uiting komen in de uitstraling van het bedrijf en het gedrag en de overtuiging van alle werknemers. Aspecten van organisatiecultuur zijn: vestimentaire code, sociale voordelen, organisatie van de werkplek en werkuren, managementstijl, vitaliteit van het bedrijf ...

Toerisme

We spreken van toerisme bij een tijdelijk verblijf, in een andere omgeving dan de normale woonomgeving, gedurende een langere periode en dit als ontspanning of voor zakelijke bedoelingen.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een multifunctioneel lokaal waar de sfeer van de studierichting wordt uitgestraald en

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is
  - om communicatieve werkvormen te organiseren;
  - voor verschillende opstellingen: de herschikking van de tafels en stoelen moet snel en gemakkelijk kunnen verlopen;
  - met de mogelijkheid om verschillende onthaalsituaties te simuleren: een (mobiele) balie, hoge tafel(s);
  - om voldoende didactisch materiaal te kunnen opbergen.
- met een (draagbare) computer met webcam waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend) beeld kwaliteitsvol te projecteren. Eventueel mogelijkheid tot verduistering (afhankelijk van de lichtinval en projectieapparatuur);

- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven; speaker voor bv. filmpjes, reportages, muziek, opnames van oefeningen;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid; toegang tot (mobile) devices voor leerlingen;
- multifunctionele ophangmogelijkheden om de sfeer van ‘toerisme’ uit te stralen.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- Voldoende devices (laptops, tablets ...)
- Mogelijkheid tot printen. Voor grote of kleurenprints kan men terecht in de school;
- Microfoon om het toespreken van groepen in te oefenen
- Software voor registratie, rapportering en reservatie
- Mogelijkheid om verschillende onthaalsituaties te simuleren
- Brochures, promotiemateriaal, decoratiemateriaal voor verschillende onthaalsituaties
- Vakliteratuur voor de leraar en leerlingen ter beschikking, zowel op papier als digitaal
- Voorbeelden van reis- en persoonlijke documenten en minimum één draaiboek
- (Digitale)kaarten om te situeren en routes uit te stippelen: lokaal en globaal, wegenkaarten, fiets- en wandelkaarten, GIS-viewers ...

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- Smartphone
- Klembord
- Kantoomateriaal zoals schaar, nietjesmachine, magneten, lijmstiften, kleefband, perforator ...
- Geschikte kledij voor verschillende opdrachten

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	

Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evaluëren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
1+	-
2+	-
3	BK 1
4	BK 3
5	BK 4
6	BK i
7	BK d
8	BK 13. BK 14
9	BK 1; BK 2
10	BK 6; BK f; BK g
11+	-
12	BK 5; BK g
13	BK 8; BK b
14+	-
15	BK 1; BK 3; BK 8
16	BK 10; BK j
17	BK 14; BK e
18	BK 7; BK h
19	BK 4; BK 7; BK h
20	BK 3; BK 9; BK b; BK i
21	BK 9; BK 14; BK e
22	BK 11; BK c; BK d
23	BK 12; BK c
24	BK 11

8.2 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen ontvangen, informeren en nemen afscheid van bezoekers op beurzen of evenementen.
6. De leerlingen organiseren een onthaalruimte.
7. De leerlingen treden gepast op bij klachten en noodsituaties.

8. De leerlingen adviseren bezoekers over diensten of producten op toeristische of gastronomische bestemmingen en op beurzen of evenementen.
9. De leerlingen stellen een pakket samen.
10. De leerlingen verkopen diensten of producten en innen betalingen.
11. De leerlingen begeleiden bezoekers op toeristische of gastronomische bestemmingen.
12. De leerlingen controleren reis- en persoonlijke documenten.
13. De leerlingen registreren opvolg- en activiteitengegevens tijdens het verblijf op toeristische of gastronomische bestemmingen, op beurzen of evenementen en stellen rapporten op.
14. De leerlingen voeren administratieve opdrachten uit op toeristische bestemmingen en op beurzen of evenementen met inbegrip van reservaties op toeristische bestemmingen.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- b. Kenmerken van toeristische diensten of producten
- c. Modaliteiten voor de in- en ontschepping van passagiers
- d. Principes van klantvriendelijkheid
- e. Procedures voor toeristische of recreatieve reservaties
- f. Publiciteitstechnieken
- g. Regels voor het onthaal
- h. Technieken voor conflictvoorkoming en -beheersing
- i. Typologie van bezoekers
- j. Verkooptechnieken

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	6
2.1	Beginsituatie	6
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Host en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Beginsituatie	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen	10
4.1	Zinrijk en geïnspireerd	10
4.2	Generieke doelen.....	12
4.3	Onthaal en informatie.....	16
4.4	Commercieel en organisatorisch	17
4.5	Een pakket voor een excursie samenstellen.....	20
4.6	Begeleiden.....	21
4.7	Internationaal werken.....	23
5	Lexicon	24
6	Basisuitrusting	25
6.1	Infrastructuur	25
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	26
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	26
7	Glossarium	26
8	Concordantie	27

8.1	Concordantietabel.....	27
8.2	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	28